

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

408

Főv. eliz.

Szerző - i - n .

Cím Hogy őrzi Bpest az emlékeit.

Idő

"1913"

Forrás: Magyarország

Személy

Bp. 1913 XI/28

Helyszám

Hogy őrzi Budapest az emlékeit.

Budapest, november 22.

Bármily derék és komoly dolog az a Budapest Barátainak Társasága, akik közé tartozónak valljuk magunkat is, bizonyos okból nem lehet nem mosolyogni azon, hogy némiképpen a hatóság, a hivatalos Budapest kezdeményezésére és pátronátusa alatt szervezkedik ez a Társaság, pedig a hivatalos Budapest ugyancsak édes-keveset tett valaha is avégre, hogy Budapest barátokat szerezzen. Tehát a hivatalos Budapest tüzi ki programmul ama társadalmi szervezet elé a főváros történeti emlékeinek védelmét, amit maga a hatóság be sokszor elmulasztott, bátor megígért és tett egynémely olyat, mintha ezt szükségesnek és kötelességnek tudná. Nevezetesen muzeumot létesített. 1887-ben kimondta a közgyűlés, hogy szükségesnek véli egy muzeum felállítását, amelyben összegyűjtenék mindazokat a történeti művészeti emlékeket, melyek Budapest multjára s fejlődésére «a legrégibb kortól a mai napig világot vetnek».

1899-ben megnyílt a Székesfővárosi Muzeum s esztendőnként néhány hónapig olykor-olykor nyitva van, de az alatt, amíg a muzeum anyagát kellett volna gyűjteni, sőt amióta már fennáll a muzeum, egy se reg alkalom mulott el kiaknázatlanul Budapest némely érdemes emlékeinek megmentésére és nem egy muzeális rendeltetésű régiség pusztult el vagy hever most is szerteszt, pusztulóban.

A török kiűzésének emlékezetéül, a kétszázados évfordulón emléktáblát helyezett el a város a budavári helyőrségi templom (hajdan a Vár magyar lakóinak plébánia-temploma) falára. Akkor ígéretet tett a tanács, hogy hasonlóképpen emléktáblával jeleli meg a főváros más történeti helyeit is, még a budai hegyekben is. Ez, természetesen, nem történt meg és azóta soha szóba sem jött, pedig mi sem volna alkalmasabb barátokat szerezni ezeknek a helyeknek és fölkelteni a lakosságban az érdeklődést a város multja iránt, mint a megfelelő szövegű emléktáblák. Türi továbbá a városi hatóság, hogy Budaváran, amely egészében műemlék és nagyszerű történelmi emlék, elavult emléktáblák merőben téves helyrajzi adatokat hirdessenek. Kétségtelen ugyanis, hogy a Tudományos Akadémia által 1866-ban és 1868-ban elhelyezett emléktáblák meghatározásai alapjában tévesek és hamis képet írnak a Várnak legnevezetesebb helyeiről és hajdani építményeiről.

Csak a Fővárosi Muzeum létesítése óta is több alkalom kínálkozott rá, hogy a főváros az őstörténetére vonatkozó leleteket szerezze meg. De nem őrzött meg semmit, sem a Gellérthegy barlangjaiban, sem a Svábhegy déli lejtőjén föltárt kőkori telepekről, a főváros belső területén fölfedezett négy urna-temetőből és Budapest bronzkori emlékeiből, amelyek közül pedig több darab Londonba is utat talált.

Nagyboldogasszony budavári templomának restaurálásakor kiemelték a déli kapu timpanonjából egy domborművet («Mária halála»), mely a magyar középkor legszebb ilyenemű emlékei közé tartozott. A dombormű Stróbl mesteriskolájának kertjébe került, s ott elpusztult. A promontóri határában egy Árpád-kori templom alapfalaira bukkantak. A szántó-

föld tulajdonosa a köveket felhasználta, s amikor ezen rajtacsípték, Budapest akkori befolyásos barátai (mert ilyenek mindig voltak), arra akarták birni a fővárost, hogy ásson a romok közt, amelyek bizonyosan értékes emlékeket fődnek. De Budapest hivatalos barátai nem voltak kíváncsiak a leletekre, legalább is nem annyira, hogy 1250 forintot reszkizroztak volna a föld bérletéül öt esztendőre. Ellenben kijelentette a magisztrátus, hogy őriztetni fogja a romokat, nehogy más

a maradékát is szétczipeljék. Mi keresvekerestük a romokat, de senki ott hírét se tudja már.

Az Anjouk királyi városában, Ó-Budán, hat-százéves templomra bukkantak egy téglagyár telkén. A romok közt talált kőkoporsókból egyet sem őrzött meg a főváros. Két koporsó most is ott hever, benne csontok. Talán Nagy Lajos valami derék vitézéé, vagy az anyjának: Erzsébetnek valami udvarhölgyéé, esetleg egy klarisszáé, vagy azok vesztén már valami jámbor tehénnek a lapoczkája. Ó-Buda ősi plébánia-templomának faragott kövei a paplak gyalogjáróját ékesítik, Magyarország műemlékeinek hivatalos jegyzéke egy sereg római korbéli emléket tud budai magánházak kapukövéül, vagy kocsiszín oldalába befalazva, vagy gyalogjáróul használatos és Árpádok korabeli emlékeket az ó-budai református templom körül hányódva.

Nem őrzött meg semmit a hivatalos Budapest az egyetlen magyar szerzetesrendnek, a pálosoknak zugligeti nagyszerű templomából, pedig maradt emléke s van belőlük a Nemzeti Muzeumban is. A királyi várkertnek int-

tak, agg szobrok s taragott oszlopfők porladoznak. A pesti hajóhid közepén nepomuki szent János szobra állott, ez most egy Mária Valéria-utczai ház udvarán hivogatja magához Budapestnek hivatalból barátait, ha né tán megmentenék. A nagy német színház szobraiát privát érdeklődőnek engedte át a város s Budapestnek egy öreg barátja, Budapest sok régi emlékének eleven lexikona: Farkasfalvi Imre író, akitől hallottunk felőlük, tán még a nyomukra vezetne. Budavár öreg házai udvarán sok apró emlék kallódik el naponkint, a margitszigeti templom romjai közt, hol Árpádházi királyok hölgyei temetkeztek, dehoggy keresnének emlékeket. Jó szerencse, hogy a véletlen egy lilomos koronát talált itt. Agg pesti házak szobrászati diszitményeit tönkreteszik a czégtáblák szögeivel, a házak lebontásakor szétzuzzák a szobrokat. Budapest egyik tisztviselője, Schmall, a nyugalomba vonult allevéltáros, hivta fel a figyelmet, hogy a török hódoltság előtt való utolsó pestvárosi birónak a sírköve (nyilván érdekes emlék!) egy nagyváradi ház pinczéjében hever ma is.

Budapest barátai tehát hasztalan lelkesednek s élesztgetik az érdeklődést népünkben Budapest multja s emlékei iránt, ha maga a hivatalos Budapest, amelynek kötelessége yón, hogy barátja legyen ez értelemben Budapestnek, oly keveset törődik Budapest multjának emlékeivel. Nem kutat utánuk, a felszinre jutottakat nem siet megszerezni, a meglévőket nem biztosítja helyükön a romlás és rongálás ellen. Mégis, hogy társaságba szervezkednek Budapest barátai, tán sikerülni fog nekik, hogy a maguk lelkesedését és ragaszkodásukat a főváros emlékeihez, átplántálják majd a város uraiba is.